



# בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

## דרשה מהרב חיים של התבודדות

מהות מהלך ההתבודדות, והשקטת הר-  
צונות ע"מ להגיע לחיי שקט ורוגע

תמצית הדברים שנתבארו עד כאן

בפרקים הקודמים העמדנו כמה הקדמות יסודיות על מנת להיכנס לענין ההתבודדות, ונזכירם בקצרה.

בפרק הראשון העמדנו את הצורך החשוב בהתבודדות ובהתבוננות, וכמה כל אחד מוכן להשקיע לשם כך. בפרק השני העמדנו צורה מעשית של תחילת עבודה על מנת להשקיט את הנפש, למצוא דבר נעים בנפש ולהתייחד אתו לפחות כמה דקות ביום.

בפרק השלישי, עסקנו בהשקטת הנפש על ידי חמשת החושים, כח המישוש, הטעם, הריח, השמיעה והראייה. ובפרק הרביעי נתבאר כיצד להגיע לרובדים עמוקים יותר בנפש, על ידי כח הנשימה, כח ההרחה וכח השמיעה. זהו תמצית הדברים שנתבארו עד כאן בס"ד.

יסוד מהלך ההתבודדות שמתבאר בספר

נשוב ונעמיד בעז"ה את יסוד מהלך הדברים שבו אנו עוסקים. ישנם שני מהלכים של התבודדות. המהלך ראשון של ההתבודדות הוא, שהאדם קובע לעצמו זמן בכל יום, כגון חצי שעה, שעה או יותר, שבהם הוא מתבודד, עושה חשבון הנפש, מודה לקב"ה, מבקש מהקב"ה, ועוד דברים נכונים ואמתיים.

באופן הזה, מחד כל מהלך חייו הוא מהלך אחד, ומאידך יש לו זמן ביום שהוא זמן של ההתבודדות.

המהלך השני של ההתבודדות הוא, שבמהלך זה אנו מאריכים להתבונן בספר

זה, הינה צורת חיים, שמהות החיים וצורתם היא התבודדות. זהו לא זמן ביום בלבד שהאדם מתבודד, שכמובן גם את זה צריך. אלא עיקר מהלך הדברים שבו אנו דורכים, הינו לבנות בס"ד מהלך של חיים, שהצורה הפנימית ולפחות גם מעט בחיצוניות, הינה צורת חיים של התבודדות.

לכן, חלק גדול מהדברים שנתבארו עד כאן נראים לבני אדם שונים ממה שהם רגילים לשמוע על ההתבודדות. במהלך ההתבודדות הראשון שהוזכר, שהאדם מייחד לעצמו זמן, באופן זה מדריכים את האדם מה לעשות, למשל, כיצד לעשות חשבון הנפש, כיצד להודות לקב"ה, כיצד לבקש מהקב"ה, וכן על זה הדרך.

יסוד ההתבודדות בנוי על שני חלקים - חיי שקט ורוגע וכניסה לרובדים פנימיים בנפש

אולם במהלך ההתבודדות שבו אנחנו דורכים, שזוהי דרך חיים של התבודדות, יסוד ההתבודדות בנוי על שני חלקים.



**ונדגיש, שדרך זו של מהלך ההתבודדות הינה הרבה יותר ארוכה, עם הרבה יותר הקדמות. אולם, דרך זו לא בונה רק שעה של חיים שמהותם וצורתם היא עולם של נפש עשירה, בתוך רובדים פנימיים ועמוקים של התבודדות.**

החלק הראשון שעליו בנוי יסוד ההתבודדות, הינו על מהלך חיים שיסודם חיים יותר שקטים ורגועים. והחלק השני שעליו בנוי יסוד ההתבודדות, הינו על גבי כך שהאדם נכנס לרובדים הפנימיים של נפשו.

זה נקרא חיים של התבודדות. לא זמן בלבד שהאדם מתבודד, אלא הוא חי במקום עמוק יותר בתוכו, ושם הוא יותר מבודד

ויותר מבודד.

א"כ, בדרך בה אנו עוסקים ישנם שני חלקים. החלק הראשון זהו החלק שבנוי על חיים יותר רגועים ושקטים, והחלק השני הינה צורת חיים של התבודדות פנימית, שהאדם נכנס לרובדים הפנימיים של נפשו.

הדברים הללו צריכים להיות מחוורים היטב לכל מי שדורך בדרך זו. מהלך ההתבודדות שבו אנחנו דורכים, איננו עצות מעשיות בלבד, אלא צורת חיים על מנת לבקוע לעולם פנימי יותר. לא לבקוע לרגע אחד כהרף-עין, אלא לחיות חיים בעולם פנימי יותר, ברובדים עמוקים יותר בנפש.

ונדגיש, שדרך זו של מהלך ההתבודדות הינה הרבה יותר ארוכה, עם הרבה יותר הקדמות. אולם, דרך זו לא בונה רק שעה של התבודדות, אלא זו דרך שבונה חיים שמהותם וצורתם היא עולם של נפש עשירה, בתוך רובדים פנימיים ועמוקים של התבודדות.

תמצית המהלך עד כאן - דרכי הכניסה הראשוניים לעולם של שקט ופנים

א"כ, העמדנו בס"ד את שני היסודות הכלליים של מהלך ההתבודדות שבו אנו עוסקים, היסוד הראשון הוא, חיי רוגע ושקט, והיסוד השני, כניסה לרובדים פנימיים יותר בנפש. בפרקים הקודמים השתדלנו לפתוח מעט פתח על מנת שכל אחד יוכל להיכנס ולו במעט לרובדים פנימיים יותר, אולם הקדמנו לכך את השלב ראשון, שהינו להגיע למעט שקט. להגיע לשקט ע"י התבוננות בדבר נעים ובכך להרגיע את הנפש, או להגיע לשקט ע"י חמשת החושים ובכך להרגיע את הנפש. ולאחר-מכן ביארנו כיצד ע"י כח הריח או כח הנשימה או כח השמיעה אפשר להיכנס לרובדים פנימיים יותר בנפש. ■ המשך שבוע



**פרק ה' | אוצר היראה**

היראה, כמו שמחזקת כאן הנפה"ת, היא לא עוד פרט בעבודה, בודאי שהיא מצות עשה ואין ערוך לכל מצות עשה, אבל יתר על כן, היא ההתחלה של כל יום, אלא שלא כהתחלה לעצמה אלא כהתחלה מדין תורה!!

כלומר, זה לא מדין מצוה בלבד שכל יום צריך להתחיל עם יראה, כי אם כך הרי שישנן עוד מצוות תדיריות שאינן קודמות דייקא לתחיית עסק התורה. אלא יסוד הדין הוא שהכל צריך להתחיל מתורה, ותחילת עסק התורה צריך שיתחיל ביראה! ואם כן מאיזה דין מתחילים מיראה? - זהו דין מדיני התורה, לא מדיני היראה כשלעצמה! כי מדיני היראה כשלעצמה היא כמו שאר שש מצוות תדיריות, אבל מדין התורה שהיא עיקר הכל, אז הדין הוא שהתחלת עסק התורה גופא הוא להתחיל מהיראה!!

ההגדרה היא מדוקדקת מאד: זהו דין מדיני התורה עצמה להתחיל מיסוד היראה!! מי שלא מבין שמדין התורה מתחילים מיסוד היראה והוא מתחיל מיסוד היראה לעצמו ולא מדין התורה שבדבר, הרי שהוא שיבש את כל סדר העולם הפנימי שלו כי העיקר אצלו הינו יראה ולא תורה. אלא לעולם העיקר צריך שיהא באמת תורה, אבל קודם עסק התורה צריך, כפי שנתחדד, יראה מדיני התורה עצמה, שיהיה "קיום ושימור התורה הקדושה", ואז תחילת עסק התורה גופא היא "ראשית חכמה יראת ה'" - כניסה באופן של מהלכי יראה.

**הדברים צריכים להיות מדוקדקים מאד**, כי כאשר האדם לא עומד על אמיתת הדברים, והוא כל יום מתחיל מיראה, אז לאט לאט הנפש מיטשטשת, והוא הופך את היראה לעיקר, והלימוד ח"ו יכול להפוך לטפל, כי גופא בתר רישא גריר, והופך להיות שהעיקר זה יראה ולא תורה!! לכן הדברים צריכים להיות מדוקדקים מאד!

הגדרת הדבר אם כן, **שעיקר הכל קיים** מכח התורה, וזהו גם קיום כל נפש פרטית, אבל **צורת הדבר** ב"גדרי תורה" איך מתחילים? - מתחילים מיראה שקודמת לתורה כחלק מדיני התורה כשלעצמה.

הדברים נאמרים שוב ביתר חידוד, מפני שעל דרך כלל אם אדם פותח כל פעם את סדר הדבר ביראה, אז הנפש מיטשטשת מה הוא ה'עיקר' ומה הוא ה'מצוה אחת'. אבל **כאשר האדם מברר את הדברים באופן ברור**, שהכל קיים ועומד מכח תורתנו הקדושה, ורק מגדרי התורה עצמה תחילתה יראה, או אז זהו **"ראשית חכמה יראת ה'"**, ולא יראת ה' כראשית לעצמה, אלא יראת ה' הינה ראשית של החכמה גופא. וזה מה שיסביר הנפה"ח מיד עכשיו בהמשך דבריו:

**הגה"ה, ובזה יבואר מאמרם ז"ל ריש פרק הרואה: "אין הקדוש ברוך הוא נותן חכמה אלא למי שיש בו חכמה, שנאמר (שמות לא, ו): 'ובלב כל חכם לב נתתי חכמה', (דניאל ב, כא): 'היב חכמתא לחכימין'. ול- כאורה יפלא, דאם כן, חכמה הראשונה מאין תימצא אצל האדם.**

**פרק ההתבודדות | מרבינו אברהם בן הרמב"ם**

יסוד דברי הרמב"ן שהיכן שהאדם חושב שם הוא נמצא לא נאמרו אצל כל אדם. אלא זה נאמר רק על אדם שעבר את התהליך שנתבאר כאן, וכעת הוא נמצא במדרגת מחשבה, ואזי היכן שהוא חושב שם הוא נמצא.

ומעתה כאשר האדם חושב בשורשים העליונים, בו יתברך שמו, אזי הוא מבודד ואינו נמצא כאן כלל עם בני אדם. וזהו עומק הפנימיות של ההתבודדות!

העומק הפנימי של ההתבודדות איננו רק חיצוני שהאדם מופרש מבני אדם, ולא רק שהוא נכנס לתוך פנימיות עצמו ובזה הוא מבודד מזולתו. כל אלו הם שלבים בהתבודדות, כמו שנתבאר, אולם תכלית עומק ההתבודדות יכולה לגעת עד המקום שהאדם לא נמצא כאן כלל.

להלן אומר ר"א בן הרמב"ם, שכהן גדול הנמצא ביום הכיפורים בקודש הקודשים, הינו במדרגת התבודדות, וְכָל אָדָם לֹא יִהְיֶה בְּאֵהָל מוֹעֵד (ויקרא טז, יז). שואלים רבותינו, כיצד אין שום אדם באהל מועד, הרי הכהן גדול נמצא שם. כפשוטו התשובה היא, שכוננת הפסוק ש"כל אדם לא יהיה באהל מועד" חוץ מכהן גדול. אבל רבותינו אומרים אחרת, שגם הכהן גדול עצמו לא נמצא שם, כיוון שראשו מגיע השמימה. והרי שזהו המתבודד השלם של רבינו אברהם בן הרמב"ם.

יתר על כן, נבאר את עומק דבריו לפי מה שנתבאר כאן. כהן גדול הנמצא בקדש הקודשים, הרי שבגופו הוא נמצא בקדש הקודשים, וזו התבודדות חיצונית. ומצד ההתבודדות הפנימית, שהינה ביטול כח המרגיש שיוצא לחוץ, הרי קדש הקודשים היה כולו חושך, ושם אין את כח הראיה, ולכן חמשת החושים בטלים. ויתר על כן, הפניית כח הדוחף למעלה, "זה שער השמים" מתגלה בבית המקדש במקום קדש הקודשים, במקום הארון, ששם הוא מקום שלימות העבודה של כהן גדול ביום הכיפורים. ואזי הוא לא נמצא כאן בכלל בעולם - וזה נקרא מדרגת ההתבודדות השלימה. ■ המשך בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים על

## פרק ג' | כח הציור

## כח הציור בקטן - מכח המדמה הבלתי מדויק

והנה אצל הקטן כידוע עיקר הכח המשמש הוא כח המדמה, כך היא הרי דרכו וטיבעו של ילד לספר ולומר דברים שלא היו ולא נבראו מכח המדמה שלו. הבנת הדברים בעומק היא: משום שהראיה שהוא רואה בעיניו והראיה שרואה בשנתו למעלה אינן מצטיירות אצלו כמות שהן במדויק. הראיות שרואה הקטן הן בהקיץ והן בחלום מתקבלות אצלו בעיקר מכח המדמה והמדמה ביסודו הוא כח בלתי מדויק. זהו הרי ההבדל בין החכמה למדמה, כח החכמה מגדיר את הדבר כמשאחז"ל (סנהדרין ז'): "ע"פ "אמור לחכמה אחותי את" - אם ברור לך הדבר כאחותך וכו'. מה שאין כן כח המדמה הוא כח בלתי מדויק, וכל ההצטיירויות הנקלטות באדם מכח המדמה נקלטות אצלו בצורה בלתי מדויקת. ובדקות, כח הראיה בחלום מכח מדמה, חזק אצלו יותר, ולכן גם בהקיץ הוא מדמה ראיות.

ניתן לראות לדוגמא, כאשר ילד קטן מצייר בית או עץ, הוא בדר"כ אינו מצייר אותם באופן מדויק, וזאת מדוע? ההבנה הפשוטה היא משום שחסר לו בכח חוש המישוש שביד בכדי לצייר במדויק, וזה ודאי נכון. אך בעומק יותר, הגורם לזה הוא משום שכאשר הוא ראה בית או עץ, הוא לא ראה אותם במדויק כמות שהם. כל אחד הרי רואה זאת במציאות, שמקומות שראה בילדותו הצטיירו אצלו הרבה יותר גדולים מכפי שהם, וכאשר הוא חוזר לשם בגדלותו המקום נראה יותר קטן. וכך בעוד דוגמאות לרוב. אך היסוד הוא עמוק, כח הציור שבקטן חל בו מכח המדמה הבלתי מדויק ולכן גם כאשר הוא מוציא אותו לפועל הוא מוציא אותו בלתי מדויק. זוהי בעצם ההשרשה של כח הציור שהושרש באדם.

ובאמת בעומק על זה חל כל כוחו של היצר הרע. זמן כניסתו של היצה"ר באדם הוא משעה שיוצא לאויר העולם, כפי שלמד רבי מאנטונינוס ומהפסוק לפתח חטאת רובץ (סנהדרין צא:). מה הכוונה בזה שהיצה"ר חל בכוחות הנפש של האדם משעה שיוצא לאויר העולם עוד קודם ליצה"ט? על מה הוא חל? היצה"ר חל כידוע על כח המדמה של האדם, כמשחז"ל (סוכה נב.) לרשעים נדמה כחוט השערה ולצדיקים נדמה כהר גבוה. (ובעומק כידוע מלאך של גיהנום נקרא דומה - כולו מדמה). זוהי עומק ההגדרה שהיצה"ר קודם ליצה"ט בכוחות הנפש. ההגדרה הכוללת היא שהיצר הרע מגיע לפני היצר הטוב, אבל בהגדרת העומק של כוחות הנפש, יש את היצר ויש את הכלי קיבול שהוא נכנס בתוכו. הכלי קיבול של היצר הרע הוא כח המדמה ועל ידו נעשית השליטה של היצר הרע.

א"כ היצה"ר חל על כח המדמה של האדם, וזהו הכח הראשון שהושתת בנפש, וכל הציורים שהאדם מצייר מכאן ואילך הם מצטיירים אצלו מצד תכונת כח המדמה.

הדברים הוזכרו בקצרה אך יש בהם נפקא מינה לכל המשך מהלך הדברים. ■ המשך בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים "דע את תורתך דרכי הלימוד"

אמר השכל: זה ודאי, שהקב"ה הקים עולמו על המש-פט, ומנהגו במשפט ישר ונאמן; וזה הדבר תראי אותו ברור בלי שום ספק, וכמו שהעיד הרועה הנאמן (דב-רים לב, ד) "הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט, אל אמונה ואין עול, צדיק וישר הוא".

כתוב כאן בדברי הרמח"ל שהקב"ה הקים את עולמו על ההנהגה הנקראת "משפט". כעת אנו נמצאים בימי אלול, שהם הכנה לראש השנה. עניינו של ראש השנה הוא: מלכויות - "שתמליכוני עליכם", זכרונות - "שי-עלה זכרונו לפני לטובה", ובמה - בשופר. עיקר עבודת יום ר"ה הינה מלכויות, "שתמליכוני עליכם", שזהו מטבע הברכה שאומרים בכל חלקי התפלה. המלכויות שמתגלים בראש השנה זהו השורש, אולם התולדה של המלכויות היא: "מַלְךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אֲרָץ" (משלי כט, ד), יום הדין שהקב"ה דן את כל באי עולם. הדין שהקב"ה דן את כל באי עולם איננו מדין בית דין, אלא מדין "מלך במשפט יעמיד ארץ". לכן, שלבי העבודה הם: שלב ראשון - "תמליכוני עליכם", המלכת הקב"ה. שלב שני, מכח כך שהמלכנו אותו למלך - "מלך במשפט יעמיד ארץ", יום הדין שהקב"ה דן את כל באי עולם.

לפיכך, העבודה של האדם כהכנה לראש השנה היא, שלב ראשון, להכין את עצמו להמליך את הקב"ה למלך, "תמליכוני עליכם". והשלב השני הוא, להבין את דרכי המשפט. אמש דיברתי עם בני מהישיבה בפונוביז', המשגיח מסר שם שיחה, ואמר שהכנה לראש השנה זה ללמוד דעת תבונות עד אות מ'. הוא אמר לי שרוב הבחורים הסתכלו על המשגיח כאילו שהוא אמר מדרש פליאה, מה השייכות בין ראש השנה לבין לימוד דעת תבונות עד אות מ'. אולם המ-שגיח הסביר את דבריו, שההכנה הראשונה זוהי הכנה למלכויות אבל ההכנה השניה היא למשפט, שהאדם צריך להבין את דרכי המשפט שהקב"ה שופט. ■ המשך

בשבוע הבא - מתוך סדרת שיעורים על ספר "דעת תבונות"



### פרק א' | תפקידן של בנות ישראל

#### קשר להורים בלתי מאוזן

הקשר הנוסף שהוזכר במדרגה הראשונה הוא קשר של האדם לא-ביו ולאמו. הקשר להורים לפעמים נעשה באופן הנכון והמדויק אך יש לפעמים שקשר זה אינו מאוזן. הגמרא אומרת ש"כלה רדופה ללכת לבית הוריה". זהו טבעה של אישה צעירה שהיא קשורה לבית הוריה. וכמובן שקשר להורים אם הוא נעשה באופן הנכון הוא דבר נפלא. אבל לפעמים הסיבה לקשר עם ההורים נובעת מכך שהאדם ריק מתוך עצמו ואינו מחובר לעצמו למעמקי נפשו ולכן הוא שומר על קשר תמידי ורציף עם הוריו. קשר עמוק עם ההורים לא בהכרח נובע מהמקום הנכון והשלם שבנפש אלא לפעמים הוא נובע כתוצאה מחוסר איזון עם שאר החלקים ובסיבה שהזכרנו כעת, הריקנות וחוסר קשר עם עצמו תובע קשר כל שהוא ולכן הוא מחפש את הקשר עם השורש שלו שהם אביו ואמו. ככל שהאדם קשור לעצמו במעמקי נפשו יותר הוא כמובן יחפש קשר גם עם מי שמעליו וגם מי שמעליו וגם עם מי שלצדו ומתחתיו אבל אז הקשר יהיה מאוזן ומדויק.

ישנם בנ"א שהיה להם קשר חזק להורים אך קשר זה נבע כאמור מחוסר קשר לעצמם וכאשר נולדו להם ילדים הם הפכו את הקשר החזק כלפי הילדים ונקשרו אליהם מאד. אך זה מאותה סיבת ריקנות עצמית שמושכת את האדם לקשר או למעלה או ללמטה. זו א"כ דוג' נוספת של קשר להורים שאינו מאוזן עם קומת הגוף שהוא קשור לעצמו.

#### קשר תלמיד לרב בלתי מאוזן

קשר נוסף שהוזכר בקומה הראשונה - קומת הראש זהו הקשר של האדם עם רבו המלמדו הן ברוחניות והן בגשמיות. ישנן בני אדם ששואלים את הרב שאלות כאשר מתעוררות להם ספיקות ונצרכת הכרעה כמש"כ " עשה לך רב והסתלק מן הספק" אבל ישנם אנשים ששואלים את הרב הרבה מאד פעמים הרב שך זצ"ל העיר על כך שבדור האחרון אנשים שואלים הרבה מאד שאלות את הרבנים לכאורה זה נראה שהדור נעשה מוכשר יותר מוצלח יותר אבל בעומק מק לפעמים זה נובע מכך שאין לאדם כח הכרעה מעצמו ולכן אפ' על דבר קטן הוא שואל את הרב. ככל שהאדם קטן יותר קשה לו יותר להכריע ואז לפעמים הוא מכריע מכח הגאווה שבו ולפעמים מכח שטות אבל בין כך ובין כך הגורם הוא שהוא לא מחובר לעצמו ולכן אין לו כח הכרעה מעצמו והוא שואל את מי שמעליו.

נמצא שהקשר של האדם לרבו הוא בוודאי דבר גדול אך רק אם הוא נעשה ממקום של שלמות וחיבור לעצמו ועל גבי כך יש לו קשר לרבו זהו קשר אמתי. אבל אם הקשר שלו לרבו נובע מחוסר חיבור לעצמו המוליד ספיקות והססנות ולכן הוא משליך את כל האחריות של החיים שלו על רבו זהו קשר לעליון בלתי מדויק. ■ המשך בשבוע הבא- מתוך קובץ שיעורים על תפקידן של בנות ישראל.

### פסח | שאלות ותשובות

#### שאלה שפע מוצרים כשר לפסח

בימים אלו 'ערבי פסחים', המוני בית ישראל יוצאים לקניות, השווקים מלאים במאות ואלפי מוצרים כשרים לפסח למהדרין במגוון כשרויות. השאלה הנשאלת לפי התפיסה הפנימית, האם להכניס את כל השפע הזה הביתה כדי לשמח את בני הבית וכמו שכותב הרמב"ם "כיצד הקטנים נותן להם קליות ואגוזים ומגדנות"? או שמא יש לנו לאחוז במנהג דורות הראשונים [מנהג שהקיף את כל העדות והחוגים] שלא הכניסו כמעט דבר מן החוץ ו"חדש אסור מן התורה"?

**תשובה** ראוי לחיות כפי הקרוב יותר לדורות הקודמים, אולם מאידך יש לצרף לזה את מדרגתו ומדרגת בני ביתו ואופי נפשם לפי האור והכלים של דור זה.

#### שאלה איך להגיע לליל הסדר רגועים ושמחים

הורים רבים מרוב עמל ויגיעה להכין את הסדר כיאה וכיאות, מתמוטטים במהלך ליל הסדר גופנית ולפעמים גם נפשית, מהי העצה היעוצה להגיע לליל הסדר רגועים ושמחים?

**תשובה א.** לעבור ימים אלו מתוך מודעות פנימית **ב.** לפעול ולהפסיק וחוזר חלילה, הפסקה של ישוב דעת **ג.** ליצוק תוכן פנימי לתוך מהלך המעשה החיצוני

#### שאלה ליל סדר עם משפחה הכוללת בנים ובנות מגילאים שונים

משפחה הכוללת בנים ובנות מגילאים שונים, האם עדיף להתמקד בסיפור הפשטי של ההגדה במשלים וסיפורים על חשבון המבוגרים שלא יגלו ענין בזה? או להתמקד בסיפור השכלי של ההגדה על חשבון הקטנים שלא יבינו מה נאמר כאן.

**תשובה** לשלב בחכמה, ומתוך קשב נפשי בכל עת מה רמת הריכוז, ולפי זה להתאים

**[הערת העורך:** מו"ר שליט"א במסעו הגדול לארגונינה מסר שם כעשרים שיעורים בקהילות שונות ומגוונות, כאשר בכל קהילה נמסר השיעור בדיוק לפי רמת המשתתפים, היו שיעורים שנמסרו בעיון עצום, ולעמת זה היתה אף שיחה שתוכנה הסתכמה ב"סיפור ולקחו". היה זה ביום ששי בבוקר, בקהילה הותיקה "יסוד הדת"

המשך בעמוד ה'





**דרשה | מהרב תשע"ד**

יציאת מצרים, תחילתה היציאה ממצרים ואחריתה מעמד הר סיני, שם הגיעו כלל ישראל למדרגת "אתה הראית לדעת כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד... וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים" (דברים ד, לה-לט); שם הם קבלו את סדר עבודת האדם: "וידעת היום" ולאחר מכן "השבות אל לבבך".

קודם לכן היו בני ישראל בגלות מצרים, תחת יד פרעה, ארבע מאות שנה. בכך עיכבם פרעה מלהגיע למתן תורה, למדרגת "אתה הראית לדעת כי ה' הוא האלקים", ועיכבם גם מלהגיע לאפשרות העבודה של "וידעת היום והשבות אל לבבך".

נמצא שגלות מצרים לא היתה רק גלות לעצמה, גלות של "ועבדום ועינו אותם ארבע מאות שנה", עבודת פרך בחומר ולבנים, אלא עומק גלות מצרים והשעבוד בה הוא כח העיכוב, לעכב את בני ישראל מלהגיע למתן תורה, להגיע ל"וידעת היום והשבות אל לבבך".

ננסה אם כן להתבונן, מה היה הפְּנִים שבגלות, שהוא עכב את בני ישראל מלהגיע למתן תורה, ומה היה אופן הגאולה שביטל עיכוב זה.

ודאי שצורת הגאולה בחיצוניותה היתה שבני ישראל בפועל יצאו ממצרים, כלשון הכתוב (שמות יב, מא): "ויהי בעצם היום הזה יצאו כל צבאות ה' מארץ מצרים", אבל הגאולה הפנימית היתה נתינת האפשרות מכאן ואילך להגיע להר סיני, להגיע למתן תורה, להגיע ל"וידעת היום והשבות אל לבבך", ויש להבין עניינה של גאולה זו.



כשבני ישראל היו במצרים, על מנת שיוכלו לצאת משם היו זקוקים לדם של קרבן פסח ודם של מילה, כמו שלמדו חז"ל (שמות רבה יט, ה) מהפסוק "ואע" בור עלייך ואראך מתבוססת בדמייך ואומר לך בדמייך חיי ואומר לך בדמייך חיי" (יחזקאל טז, 1). מה ענינו של דם מילה? פשוטם של דברים: נאמר בקרבן פסח "כל ערל לא יאכל בו" (שמות יב, מח), ובכדי שתהיה אפשרות לבני ישראל לאכול מקרבן הפסח, הוצרכו למול את עצמם ולהסיר את הערלה.

אך הרי בלשון הפסוקים ובסוגיות הש"ס רואים, שמלבד הערלה של ברית קודש ישנה גם ערלת הלב, עליה נאמר: "ומלתם את ערלת לבבכם" (דברים י, טז). מהי הערלה שחלה על הלב? יצחק אבינו היה הראשון שנימול לשמונה. זוהי ברית קודש. ומהי הערלה הנמצאת בלב, ושאותה צריכים למות?

"מל" ראשי תיבות - מח לב. כל זמן שישנה ערלה על לבו של האדם, המח אינו מצטרף למדרגת הלב. הוא נעצר ב"וידעת היום" ואינו יכול להצטרף ל"השבות אל לבבך". כשנאמר "ומלתם את ערלת לבבכם", העבודה הפנימית למול את ערלת הלב היא - להסיר את הכח המפריד ומבדיל בין מח האדם ללב. מי שלא הסיר את ערלת הלב שבלבבו, מתקיים בו הכתוב "והיו הדברים האלה על לבבך", וכפי שדייק האדמו"ר מקוצק צ"ל: "על לבבך" ולא בתוך הלב. כל זמן שאדם לא מל את ערלת לבבו, מוחו יתכן מאוד שעוסק בדברי תורה, אם מעט ואם הרבה, אך לתוך הלב לא נכנס כמעט כלום. זוהי ערלת הלב.

הרי שיש כאן מעין 'פלגין' בתוך הגברא, כמו שאמרו רבותינו שהמרחק בין השמים לארץ קטן יותר מהמרחק בין מח האדם ללב!

אם כן, כשבני ישראל יצאו ממצרים והתקיים בהם "ואומר לך בדמייך חיי" - דם פסח ודם מילה, מלבד פשוטם של דברים שמלו את עצמם על מנת שיוכלו לאכול מקרבן הפסח, המילה העליונה שנעשתה בהם היתה מילה של ערלת הלב, שעל ידה יכול היה להצטרף המח אל הלב. כאן היתה ההכנה למתן תורה.

**פסח | שאלות ותשובות** המשך מעמוד ד'

בה הזמן מו"ר שליט"א למסור שיעור בפרשת השבוע, מו"ר שליט"א הכין שיעור, אך כשהתחיל לדרוש נוכח לראות שהציבור "נושא ונותן" כדרכה של תורה, ולא שייך להגיע למצב של "דרשה" הדורשת "הקשבה". אזי תיכף ומיד, הפך מו"ר שליט"א את הדרשה לשיעור של משא ומתן בעיונה של פרשה, בה הרב מעורר נקודות של עיון והציבור נושא ונותן בדבריו בריתחה עצומה. הציבור לא ידעו ולא הרגישו מכל הענין. ויהי לפלא!

**שאלה איך מתמודדים עם המטלות של ערב פסח**

רבים הם ההורים שלא מצליחים להתמודד עם המטלות של ערב פסח, מצד אחד הנקינות של פסח בעיצומן, מצד שני הילדים הקטנים מסתובבים בחוסר מעש בין רגלי ההורים ודורשים את שלהם. איך אפשר להתמודד עם זה?

**תשובה** יש להקצות מתוך כל הימים האלה, יום מיוחד, שמוקדש לצורך פעילות נאותה ויחס לילדים. מלבד זאת יש להקצות בכל יום זמן מסויים ולו המועט ביותר, בו עוצרים את הנקינות ונותנים את היחס הראוי והנכון לילדים. מנוחה זו מועלת לא רק לילדים אלא אף להורים עצמם.

**שאלה מהו הרע בחול המועד ללכת ל"לונה פארק", גני חיות, טיולים וסיורים**

חול המועד - בימינו דור "הקידמה", המונים ממלאים את הגנים והשווקים, הולכים ל"לונה פארק" גני חיות טיולים וסיורים, וכן כל כיוצא בזה. והשאלה הנשאלת מה רע במיעוט? האם לאפשר לילדים ללכת לכל המקומות האלה כדי שלא יתמרמו וישבת אצלם שמחת החג, או שמא יש למונעם מכל זה מחשש הסחפות למחוזות שאינם לפי רוח התורה הקדושה?

**תשובה** יש לחפש את הדבר העדין ביותר שנמצא בדור זה ביחס שישקט את נפשם. ומאידך יש לחנכם כמהלך חיים של "עולם פנימי" אט, אט. שיתרגלו לחפש עולם פנימי ולבדוק כל דבר ממה הוא מורכב.

[**הערת העורך:** התפיסה הרווחת בקרב הציבור הוא שחור או לבן. יש שמדירים את בניהם מכל הטיולים האלה בטענה שהכל רע דור עיקבתא דמשיחא וכו'. לעמתם הרבה נסחפים בזרם הכללי ומאפשרים לבניהם כל מה שמציעים. ואמנם הסכנה בזה היא כפולה ומכופלת, שכן מעבר לעצם החשיפה לרע, גם נוספת כאן רעה חולה שאט אט גודל כאן דור שלא ידע להבדיל בין רע לטוב



## אור א"ס

אור א"ס גנוז בקרבו י"ס. וליפכך גנוז בקרבו שם הוי"ה שהוא שורש לכל. וזהו כוס כו-ס - הוי"ה, סוף.

## צמצום

צמצום כפשוטו הסתלקות. שלא כפשוטו כיסוי. כוס לשון כיסוי. כו-ס. שם הוי"ה כיסוי לעצמותו.

ועוד. צמצום, העלם, כנ"ל. ואמרו (סוטה ד' ע"א) וכמה שיעור סתירה וכו', ר"א אומר כדי מזיגת הכוס, ר' יהושע אומר כדי לשתותו.

ועוד. קודם הצמצום אור א"ס, אחד. צמצום שורש לריבוי, מנין.

כוס מלשון מכסה, מנין. תכוסו על השה, תמנו על השה.

ועוד. עיין רמב"ם (בית הבחירה פ"ג ה"ט) הגביעים דומין

לכוסות אלכסנדריה, שפיהן רחב ושוליהן קצר. והוא צמצום בתוך הכוס גופה.

## קו

הארת הקו נכנסת למקום החלל שהוא בחינת כלי, נוק', בחינת כוס. כמ"ש (גיטין צ ע"א) תניא היה ר"מ אומר, כשם שהדעות במאכל כך דעות בנשים. יש לך אדם שזבוב נופל לתוך כוסו וזורקו ואינו שותהו, וזו היא מדת פפוס בן יהודה שהיה נועל בפני אשתו ויוצא וכו'.

ממקום שנפסק הקו עיגולי אריך בחציו התחתון, נעשה כוס מלשון שאמרו (סנהדרין פב ע"ב) כזבי שאמרה לאביה, כוס בי עם זה. ופירש רש"י, שחוט (כמ"ש בפסחים סא ע"א). כזב בחינת מעין המכזב, שנפסק הנביעה. נפסק הארת הקו שהוא שורש הנביעה.

## עיגולים

צורת כוס כעיגול, ובעיקר שפת הכוס עגולה, ודבק בה בשפתו צורת עיגול. ועוד. נקודת אמצע של עיגול בחינת טבריא כמ"ש (מגילה ו ע"א) שיושבת בטבורה של א"י, נקודת אמצע, טבורא דלבא. ואמרו (נדה כא ע"א) בכוס טבריא. ועיין שבת (סו ע"ב) אמר אבין בר הונא א"ר חמא בר גוריא, סחופי כסא (כוס שיש בו הבל) אטיבורי בשבתא, שפיר דמי.

## יושר

נעשה ג' קוים ולמטה נעשה חג"ת, ג' אבות. ואמרו זוה"ק (תרומה קנז ע"ב) כוס של ברכה לא הוי אלא בתלתא וכו'.

אצטריך למיהב ליה בימינא ובשמאלא, ולקבלא ליה בין תרוויהו. וכן אמרו (שם קסח ע"ב) ולברכא על הכוס במוותב תלתא. וח"ו כאשר מתשלשל לקלקול אמרו (שם רסד ע"א) מהאי רוחא תקיפא נפקי תלת טיפין מחרן ונפקי בהאי כוס

תרעלה, חד אקרי חצץ, וחד אקרי מר המות, וחד אקרי קובעת. ומצד כך אמרו (סוטה ט ע"א) והאמר רבא, שלשה כוסות האמורות במצרים, למה, אחת ששתת בימי משה, ואחת ששתת בימי פרעה נכה, ואחת שעתידה לשתות עם חברותיה. ואמרו (במ"ד, נשא, י) כי יתן בכוס עינו, בכיס כתוב, שהם נותנין עיניהם בכיסם של ישראל. יתהלך מישרים. שנוטלין כל אשר להם ונשארים בתיהם כמישור.

ועוד. מצד הקלקול אמרו (יומא עד ע"ב) ר' אמי ור' אסי, חד אמר כל הנותן עינו בכוסו עריות דומות עליו כמישור, וחד אמר כל הנותן עינו בכוסו כל העולם דומה עליו למישור.

## שערות

ברכות (נא ע"א) כוס של ברכה בעי עיטוף. רב פפא מעטף ויתיב, רב אסי פריס סודרא על רישיה. וטעם הדבר שצריך לכסות השערות, כי אמרו (פסחים קה ע"ב) כוס של ברכה צריך שיעור, בחינת מלכות, שיעור, עשר, ולא בחינת שערות, השערה.

ועוד. (ע"ז ו ע"ב) מנין שלא יושיט אדם כוס של יין לנזיר. נזיר מגדל פרע ראשו, ונאסר בכוס של יין.

## אזן

ברכות (נא ע"א) י' דברים נאמרו בכוס של ברכה וכו'. אמר ר' יוחנן אנו אין לנו אלא ארבעה בלבד, הדחה, שטיפה, חי, ומלא. והם בחינת חגת"י (כפי שיבואר להלן). וביארו בזוה"ק (תיקונים, תיקון יט, נא ע"א) ולא אשתאר בזמנא דא אלא ארבע (ס"א, ואסתלק ו') ואשתאר ד' מן דו פרצופים. והיינו אות ה' צורתה ו-ד, ששורשה באור האזן. ונשאר רק ד', אורות הפה. ועיין בביאור הגר"א שם. מתחלה היתה בסוד הויה, י' עליונה, ובזמן הזה רק בסוד י' תחתונה שהיא אין לה אלא ד'. סוד אדנות, אני-ד. ועיין עוד (תיקון מז, צה ע"ב) הדחה שטיפה מלא חי, ר"ת שמחה - חמשה. ואמרו (תענית ל ע"א) היה רגיל לשתות עשרה כוסות, שותה חמשה כוסות כמנין אות ה'. וכנגד ירידה מדרגת י' דברים שבכוס אמרו (כתובות ח ע"ב) תנא, עשרה כוסות תקנו חכמים בבית האבל.

## חוטם

חיטוי האדממיות שבכוס, הן ע"י מזיגה במים, והן מ"ש (שבועות ו ע"א) למה הדבר דומה לארבע כוסות של חלב, אחד נפלו לתוכו שתי טיפין של דם וכו', ד, ת, י"ב, ט"ז, וכו', שכולן מראות לובן הם. ובמדרגת חוטם כולם הופכים למראות לובן מכח חיטוי שבחוטם. ואיתא בלקוטי מוהר"ן (חלק א', תורה קעז) ויאמר ה' סלחתי כדברייך ר"ת, כוסי. ועוד אמרו (סנהדרין ע) חמרא וריחני פקחין.



## פה

כתיב (בראשית מ, יא) ואשחט אתם אל כוס פרעה. פרעה, פה-רע. וכתיב שם ה"פ כוס, וכוס פרעה, אל כוס פרעה, את הכוס, ונתת כוס פרעה, ויתן הכוס. והוא בחינת ה' מוצאות הפה. וה"פ כוס גימ' ת"ל, כמנין ימות בני" בגלות מצרים מברית בין הבתרים. ואמרו חז"ל (וישב ב"ר פח) מכאן קבעו חכמים ד' כוסות של לילי פסח.

ועוד. כשם שיש לפה שפתים, כן יש שפתים לכוס, ושם נוגעות שפתי האדם בשפתי הכוס. וכתיב (מלכים א, ז, כו) ושפתו כמעשה שפת כוס פרח שושן. ובדה"י (ב, ד, ה) כתיב, פרח שושנה. והוא דק מאוד. ואיתא בזוה"ק (הקדמה א, ע"א) כוס של ברכה אצטריך למהוי על ה' אצבען ולא יתיר, כגונא דשושנה דיתבא של חמש עלין תקיפין, דוגמא דחמש אצבען. ושורשם ה' מוצאות הפה. ועוד. כתיב (ויקרא יא, יז) כוס וינשוף. ופרש"י, הצועקים בלילה.

## עינים - שבירה

כתיב (ויקרא יא, יז). וכן דברים יב, טז) ואת הכוס. ואמרו (נדה כג ע"א) שכל עופות עיניהם בצדדים משא"כ כוס והינשוף עיניהם כשל אדם לפנייהם. ולכך אמרו שם שהמפלת כמין בהמה חיה ועוף לר"מ טמאה לידה. בחינת מפלת, שבירה, ולכך תלוי בעינים. והוא היפך טבע עוף, שעף ועולה. ובחינת עליתו הוא בחינת גביע, גימ' כוס, שנקרא כן מלשון גובה, כוס ישועות אשא. ובבחינת כוס של שבירה כתיב (ישעי' נא, יז) אשר שתית מיד ה' את כוס חמתו את קבעת כוס התרעלה. כוס חמתו בחינת משבר כלים - כוס, בחמתו. וכוס זה נקרא בלשון הנביא יחזקאל (כג, לג) כוס שמה ושממה, בחינת עולם התהו, שבירה, תוהו על שממון שבה. ועיין זוה"ק (עקב רעג ע"ב) הכוס שלם. ששבירתו היא מיתתו. וכן כתיב (תהלים קכ, ז) הייתי ככוס חרפות. ומצד התיקון אמרו (סוטה לח ע"ב) אמר ריב"ל, אין נותנין כוס של ברכה לברך אלא לטוב עין, וכן צריך לאשגחא ביה עינא (עיין זוה"ק תרומה קנז ע"ב) כמ"ש (ברכות נא ע"ב) ונותן עיניו בו.

## עתיק

ד' כוסות כנגד גאולת ישראל ממצרים, עתיק, העתקן ממצרים לחוץ למצרים.

## אדין

כתיב (תהלים כג, ה) כוסי רויה. ואמרו (יומא עו ע"א) כוסי רויה, אמר אביי, ש"מ כסא דדוד לעלמא דאתי מאתן ועשרין וחד לוגא מחזיק, שנאמר כוסי רויה, רויה בגימ' הכי הוה. עולה ארך (עיין ליקוטי צמח צדק ערך כוס, עבודת ישראל דברים ד"ה וזה

ועוד מרבותינו). הארת אריך. והיפך כך אמרו (ברכות נה ע"א) וא"ר יהודה, ג' דברים מקצרים ימיו ושנותיו של אדם וכו', כוס של ברכה לברך ואינו מברך. ועוד אמרו (ב"ר לך לך מב) ואריך מלך אלסר, זה אנטיכוס. אנטי-כוס. והוא נקרא אריך, אריך. ועיין רש"י (בראשית מד, ב) גביע, כוס ארוך. מלשון גבוה, ארוך.

## אבא

או"א תרי רעין דלא מתפרשין. ואמרו (פסחים קט ע"ב) רבא אמר, כוס של ברכה מצטרף לטובה ואינו מצטרף לרעה. כי שורש צרופו או"א.

ועיין מגיד מישרים (צו) ד' כוסות. כסא קמא חכמה, ושפייע לחסד ומיניה לנצח, כסא תנינא בינה שמשפייע לגבורה ומיניה להוד. כסא תליתאה ת"ת המתעלה בכתר ומשפייע ביסוד, כסא רביעיה מלכות.

## אמא

כתיב (ירמ' טז, ז) כוס תנחומים. ונחמה באמא כמ"ש (ישעי' סו, יג) כאיש אשר אמו תנחמנו (עיין קרנים מאמר ח'). ועיין מאמר יבק מאמר ב, פל"ד, שנחמה בת"ת מיתוק הדין ברחמים). ועוד. יין בבינה (עיין פרי עץ חיים שער השבת פט"ז) (ובדקות יש יין בגבורה, ושורשו יין המשומר בבינה). וכתיב (ירמ' כה, טו) כוס היין, ולכך שותים יין בבית אבלים כמ"ש (כתובות ח ע"ב) תנא, עשרה כוסות תקנו חכמים בבית האבל, תיקון המות שבא ע"י אמא, חוה. וכנגד כך אמרו (פסחים קח ע"א) ואמר ריב"ל, נשים חייבות בארבעה כוסות הללו, שאף הם היו באותו הנס. ובדקות בזכותן נעשה הנס, בזכות נשים צדקניות נגאלו ממצרים.

## ז"א

ז"א - מדות, חג"ת נה"י. ואמרו (עירובין סה ע"ב) א"ר עילאי, בשלשה דברים אדם ניכר (מידתיו) בכוסו. ועוד. כאשר ז"א, ו"ק, שש, ששון, מתייחד עם נוק' שביעית, נעשה כוסי רויה, לשון שובע (לשון רש"י תהלים כג, ה) שובע - שבע.

ועוד. עיין רש"י (דניאל ז, ו) אנטיכוס (אנטי-כוס), ונקרא נמר, על שם שהיתה גוזרת גזרות על ישראל מנומרות ומשוונות זו מזו. בחינת ו"ק שיש בו גונים הרבה, ונקרא בעיקר ת"ת, תפארת, ססגונא.

ועיין מגיד מישרים (ויקהל) א"ל אזדהר מלמשתי ביומא דשבתא יותר מארבעה כוסות, זולת כוס הקידוש וכוס הברכה. וסוד (וכו') ששה כוסות רמז לשש ספירות מחד ועד מלכות.

## נוק'

נקראת כוס (עיין כתובות עו ע"א) אין אדם שותה בכוס אא"כ



מעשר ספירן מעליא לתתא, ובגין דא פחות משלשה לא צריך כוס. ועיין זוה"ק (תיקונים כח) יין דכוס של ברכה עליה אתמר, ויין ישמח לבב אנוש, דתמן פקודי ה' ישרים משמחי לב וכו', ואם לאו אתקריאת כוס התרעלה, ויין דיליה עליה איתמר, תנו שכר לאובד, ויין למרי נפש.

### דעת

גבי כוס של ברכה אמרו (ברכות נא ע"ב) ונותן עיניו בו, כי היכי דלא ניסח דעתיה מיניה. ועוד. מבדיל על הכוס. אם אין דעת הבדלה מנין. ועוד. כוס ראשון ושני בפסח כנגד חו"ב, וכוס שלישי ורביעי כנגד דעת, חו"ג שבו שהם חד. ולכך אמרו (פסחים קח ע"א) בין הכוסות הללו (ראשונים) אם רצה לשתות ישתה, בין שלישי לרביעי לא ישתה. כמבואר בשער הכוונות. ובקלקול אמרו (סנהדרין מג ע"א) דאמר ר' חייא בר רב אשי אמר רב חסדא, היוצא ליהרג משקין אותו קורט של לבונה בכוס של יין כדי שתטרף דעתו. ואמרו (במ"ד נשא, י) נתנו חכמים שעור לשכרות בארבעה רביעיות יין חי, שהם ד' כוסות. שמה אדם כוס אחד שהוא רביעית יצא האדם מרביעית דעתו. שמה שני כוסות, יצאו שני חלקים מדעתו, שמה שלשה כוסות, יצאו שלשה חלקים מדעתו, ולבו מטרף, מיד הוא מתחיל לדבר שלא כהוגן. שמה כוס רביעית, יצא כל דעתו, נשתעממו כל הכליות, ונטרף לבו והלשון נפסק, מבקש לדבר ואינו יכול אלא לשונו עגום.

### חסד

ב"ב (צז ע"ב) בכוס של ברכה שאין מברכים עליו עד שיתן לתוכו מים (עיין ברכות נ ע"א). מיזוג מים חסד, עם יין, דין. ועוד. כתיב (חבקוק ב, טז) כוס הוי"ה, ימין. ואיתא בזוה"ק (ויצא קסה ע"ב) כוס של ברכה אלא אתברכא אלא בסטר ימינא. ובגין כך בעוד דאתער ימינא לגבי כוס של ברכה, שמלאה לא תסיע תמן (עיין שם ויחי ר"נ ע"א. שמות, משפטים, קד ע"א, תרומה קלח ע"ב) כוס של ברכה דאצטריך לקבלה ליה בימינא ובשמאלא, וכל עקר לא אשתאר אלא בימינא. ושם קמג ע"ב, אבל שיר השירים ודאי כוס של ברכה דאתיהיב בימינא. ושם קנז ע"ב, כוס של ברכה אצטריך למיהיב ליה בימינא ובשמאלא, ולקבלא ליה בין תרוויהו, בגין דאתיהיב בין ימינא ובשמאלא, ולבתר ישתביק ליה בימינא, דהא מתמן אתברכא.

### גבורה

כתיב (ירמי' כה, טו) קח את כוס היין החמר הזאת מידי והשקית אתו את כל הגוים וגו', ושתו והתגעשו והתהללו מפני החרב. והוא כוס גבורה דקלקול. והיפוכו כוס גימ' אלקים (זוה"ק פנחס רמד ע"ב), דין של קדושה. ועוד כתיב (שם נא, ז) כוס זהב, זהב,

בודקו (ובקלקול ח"ו מתהפך לכוס השקאת סוטה, עיין סוטה ט ע"א, היא השקתו יין משובח בכוסות משובחים). עיין זוה"ק (אמור צ ע"א) אתתא איהי כוס דברכה. ואמרו (שם במדבר רמד ע"ב) ונותן עיניו בו בגבין דהאי כוס, דאיהו לקבל ארעא דישראל דאתמר בה, תמיד עיני ה' אלהיך בה. ומגביהו מן הקרקע טפח, בגין דאת ה' איהי כוס, בעי לסלקא לה באת י', דאיהי טפח, דביה אתפתחת ה' בה' אצבען. ועיין עוד זוה"ק (שם) כוס של ברכה רביעית לוג וכו', רביעא דשם יהו"ה (ד' אותיות) עשיראה, בעשרה אומר נברך לאלקיננו, ושכינתא תתאה איהי רביעית (חו"ב, ת"ת ומלכות. וכן חגת"מ) ועשרית. רביעית לשם הוי"ה (נהי"מ) העשירית לעשר ספירן.

### כתר

חד מן עשרה הדברים שצריך הכוס, עיטור. ואמרו (ברכות נא ע"א) ר' יהודה מעטרהו בתלמידים, רב חסדא מעטר ליה בנטלי. בחינת כתר, עטרה. מתלמידי יותר מכולם. וכן נטלי, שעולה מלכות לכתר. ואמרו (שם) י' דברים נאמרו בכוס. ועיין גר"א (יהל אור ח"ג לד, א-ב) עטור - כתר. עיטוף - מלכות. חי - יסוד. מלא - ת"ת. הדחה ושטיפה - חו"ג. ומקבלו בימין - נצח. נותן בו עיניו - הוד מסלקו וכו' - חכמה, י. משגרו וכו' - בינה. ושורש מקור דבריו בזוה"ק דברים (עקב רע"ג ע"ב), וקצת בשינוי, וכן בתיקונים (תיקון מז פה ע"א). ועיין זוה"ק (תיקונים, תיקון כ"א סא ע"א) כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא, כוס איהי אלקים בחושבן, דסליק לחשבנן כינוי, במאי אתמליאת באת י', ואתעבידת כוסי רויה, ובגין דא, כוס צריך עשרה דברים. ועוד. עיין באר מים חיים (וירא יח) אה"ה אדנ"י, גימ' כוס. אה"ה כתר, אדנות, מלכות. יחודם.

### חכמה

אמרו (ברכות נא ע"ב) ומגביהו מן הקרקע טפח. ופירש בגר"א (ויהל אור ח"ג כח ע"ג) ה' אצבעות הם טפח. ופירש שם את דברי הזוה"ק, שבינה פותחת אות י' של חכמה לאות ה' ונעשה יפ"ה, נ' שערי בינה. ואמרו (ב"ב כה ע"ב) הרוצה להחכים ידרים שמנורה בדרום. וכתוב (שמות כה, לא) גביעה, ופירש"י, הן כמין כוסות שעושים מזכוכית, ארוכים וקצרים.

### בינה

זוה"ק (פנחס רמד ע"ב) כוס ישועות אשא. מאן ישועות, ה' אצבען, דאינון לקבל ה' ספירות דכוס דאיהו אלקים חיים בבינה, מתפשטא בהון לחמשין תרעין, ה' זמנין עשר, באת י', דאיהו י' דברים דתיקנו רבנן בכוס. ועוד. אמרו (שם) לשלשה צריך כוס, אמאי, בינה איהי תליתאה





מתניתין, ואינון כחשבן י' מן יסוד. ועיין בגר"א שם שהוא עטרת יסוד, מלכות דיליה, בחינת י'. והיין שבתוכה הוא הזכר הוא הברית. ובקלוקל ח"ו איכא (שבת קי ע"א) כוס עקרין. ובתיקון אמרו (ויק"ר יב, ג) שתורה נעשת כוס עקרין לבית מעים שנאמר רפאות תהי לשרך. והוא במקום בין הכוסות, מקום הקיבה, שצורתה כעין כוס. ועוד. יסוד - שלום. ואמרו (נדרים לח ע"ב) כוס של שלום, מאי ניהו, הדא תרגימו כוס של בית האבל, במערבא אמרי כוס של בית המרחץ. ועוד. כוס יין גימ' יוסף. יסוד. גימ' ו"פ הוי"ה, כי יסוד מדת שישיית ו"פ הוי"ה.

## מלכות

זוה"ק (ויצא רנ ע"ב) ת"ח, כנס"י (מלכות) כוס של ברכה אקרי, וכו'. וכוס של ברכה לאתחברא דוד מלכא באבהן. ועיין זוה"ק (תיקונים, תיקון מז פה ע"א) הכוס, איהו ברזא דיאהדונה"י, דאיהו כ"ו-ה"ס. ועיין זוה"ק (תיקונים קמד ע"א) שובי שובי ד' זימנין בארבע אתוון דילה דאינון אדנ"י, ונחזה בך בארבע אתון דיליה דאינון יהו"ה. אמר קב"ה לגבי ישראל, ד' זמנין שובי בשכינתא בתיובתא, ונחזה בך בארבע כוסות דפרוקנא דאינון בפסח דחיבין ביה ישראל למשתי ד' כוסות. ואמרו (פסחים צט ע"ב) אפילו עני שבישראל לא יוכל עד שיסב, לא יפחתו לו מארבע כוסות של יין ואפילו מן התמחוי. תמ-חוי, נחש, חוי, חויא. לסלק העניות שבמלכות. ועוד. מלכות - מנין. כוס מלשון מנין, תכוסו על השה.



**נפש** מעשה. ואמרו (כתובות עה ע"ב) חזקה אין אדם שותה בכוס אא"כ בודקו. ואמרו (נדרים כ ע"ב) מכאן אמר רבי, אלא ישתה אדם בכוס זה ויתן עיניו בכוס אחר. **רוח** פסחים (פו ע"ב) דתניא, השותה כוסו בבת אחת, הרי זה גרגרן, שנים דרך ארץ, שלשה מגסי הרוח. **נשמה** זוה"ק (פנסח רמד ע"ב) כוס בגימ' אלקים, ומתמן נשמתא, דאיהי כל שמייה כוס, וכו'. ואוקמוה בכוס שצריך הדחה ושטיפה, הדחה מבחוץ ושטיפה מבפנים, ורזא דמלה, שיהא תוכו וכלו כברו. מאן דזכי לנשמתא, מהאי כוס למהוי נשמתא דכיא מלגו ומלבר וכו'. ובגין דא אמר רבן גמליאל, מי שאין תוכו כברו לא יכנס לביהמ"ד, בגין דלאו איהו מסטרא דאילנא דחיי, אלא מעץ הדעת טו"ר. **חיה** אחד מעשרה דברים שנאמרו בכוס (ברכות נא ע"א) כוס חי. התגלותו ביסוד, אבר חי, ושורשו בחיה. **יחידה** כוס חמישי, כנגד יחידה, ועיקר גילוייה לעת"ל.

גבורה. ומצד כך כוס מלשון כסם, חתך. ועוד. עיין זוה"ק (תרומה קעג ע"ב) השיב אחור ימינו, כדין כוס של ברכה אתיהיב בשמאלא וכו', שריאו עלאי ותתאי למפתח עליה קינה, ומאי קאמרי, איכה, אי-כה, אי-כוס מסטרא דימינא. ועיין זוה"ק (פקודי רמו ע"ב) אית כוס ואית כוס, דא לטב ודא לביש. [יש כוס של יין, ויש כוס של דם כמ"ש (יומא נז ע"ב ועוד). ויש כוסות של מים (סוכה כא ע"א). ויש כוס של שמן (שה"ש א)]. וגבי פרה אדומה אמרו (ע"ז כד ע"א) כוס של אדום מעבירין לפניו בשעה שעולה זכר. ועוד. בבל נקראת כוס זהב (עיין ירמ' נא, ז).

## תפארת

ועוד. עיין זוה"ק דברים (רעג ע"ב) כוס דויכולו, כו"ס בחשבון אלקים (דין) ויכלו ע"ב (גימ' חסד) דכליל לון, כלה קדישא. ע"י ת"ת. כתיב (תהלים טז, ה) הוי"ה מנת חלקי וכוסי. הוי"ה בת"ת. ועיין זוה"ק (כי תצא רעו ע"ב) ואנת (משה) וא"ו, מלא דילה, כוס מלא. בקדמיתא כס-יה, ולבסוף כוס מלא ברכת ה'. אות וא"ו, ת"ת. ממלא כס לכוס. וכן כתבו (שם, עקב רעג ע"ב) כס בלא ו' כמו כס שהוא פגום. ואמרו (ברכות נא ע"א) א"ר יוחנן, כל המברך על כוס מלא (ת"ת) נותנין לו נחלה בלי מצרים. בחינת יעקב, נחלה בלא מצרים. ואמרו (ב"ר, יד, טו) ה' אלקים, למלך שהיו לו כוסות ריקים, אמר המלך אם אני נותן לתוכן חמים הם מתבקעין, צונן הם מקריסין. ומה עשה המלך, ערב חמים בצונן ונתן בהם ועמדו וכו', הריני בורא אותו במדת הדין ובמדת הרחמים, והלואי יעמד. וזהו אצל ישראל, אולם אצל אוה"ע נשאר רק חמין, דין. כמ"ש (שם טז, ד) עתיד הקב"ה להשקות כוס תרעלה לאוה"ע ממקום שהדין יוצא.

## נצח

נצח, גובה (מפיק בה') למעלה. בחינת גביע, לשון גבוה. כוס ישועות אשא. ועיין זוה"ק (כי תשא קפט ע"ב) כוס דברכה יהיה נכון בראש ההרים וכו', ונשא מגבעות (לשון גביע) אצטריך למהוי זקיף מן פתורא שיעורא דאקרי בזרת (ועי"ש כי תשא קצ ע"א).

## הוד

הוד והדר, שורש ליופי. ואמרו (שבת עו ע"ב) המוציא יין כדי מזיגת כוס. תנא, כדי מזיגת כוס יפה, ומאי כוס יפה, כוס של ברכה.

## יסוד

עיין זוה"ק (תיקונים מז פד ע"ב) ואיהי כוס דיין, דאיהו יין חושבן סוד מן יסוד. וצריך ביה י' דברים כמה דאוקמהו מארי

■ המשך בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה - להארות, הערות, והוספות: [rav@bilvavi.net](mailto:rav@bilvavi.net)



העומק של פרעה, אפוא, שהוא מעכב את בני ישראל מלצאת ממצרים ולהגיע למתן תורה. כאשר בני ישראל יורדים למצרים, אומר יוסף לא חיו: "לראות את ערוות הארץ באתם" (בראשית מב, ט), ומכח כך הם היו במדרגת ערוה, של ערלה, המח והלב היו נבדלים מהדדי. אבל כאשר מת פרעה נאמר: "וימת מלך מצרים ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו ותעל שוועתם אל האלקים מן העבודה" (שמות ב, כג). כאן היתה תחילה של פתיחת הלב. אבל השלמות של פתיחת הלב, שנצרכה על מנת שתהיה גאולה מצרים, באופן של "ומלתם את ערלת לבבכם" - זה היה בליל התקדש החג, כשנגלה הצירוף של דם פסח ודם מילה.



כלל ישראל מאמינים בני מאמינים הם. כל מי שהוא בר ישראל, וחונך וגודל על דברי תורה, מוחו בודאי יודע הרבה דברי תורה, יש באמת חתו ידיעות רבות - הן הידיעות הפשוטות ביותר והן הידיעות היותר עליונות והיותר מרוממות, "המעלות העליונות" שנתנו במצוות עשה (כלשון רבנו יונה). השאלה היא: איך להעתיק את אותן ידיעות אל הלב? מי שלומד היטב בדברי רבותינו רואה, כי ישנם שני מהלכים יסודיים מאד איך להעתיק את מה שנמצא במח למדרגת הלב:

מהלך אחד - בגולגולת של אדם יש ג' מוחין - חכמה, בינה ודעת, כל שון הכתוב (שמות לא, ג): "ואמלא אתו רוח אלקים בחכמה ובתבונה ובעדנת". 'חכמה' היא מה "מה שאדם שומע מאחרים" (רש"י שם), היינו מה שלמד מרבו. 'תבונה' היא ש"מבין דבר מלבו, מתוך דברים שלמד" (רש"י), ו'דעת' הוא כח ההתקשרות שהאדם קושר את עצמו לאותה מחשבה בהווה.

על דרך כלל, רוב לימודו של האדם מתחיל בקטנותו באופן של חכמה. הוא גדל יתר על כן באופן של בינה, מבין דבר מתוך דבר 'בן ארבעים לבניה', אבל יש את הכח השלישי של הדעת, הנמצא במקום קשר של תפילין. כח הדעת הוא ש"בהן יושב ומהרהר" (קידושין לג ע"א). וצ"ר להבין ברור: אין כוונת הדבר שהוא מהרהר תמיד עוד הרהור ועוד הרהור, אלא שקושר את דעתו לדבר בחוזק ומתוך כך מהרהר בו תמיד.

שכן, יתכן שהאדם מהרהר תמיד בדברי תורה, אבל מדרגת הרהורו שלו בדברי תורה אינה במדרגת דעת, אלא במדרגת חכמה או בינה. הוא משנן למשל משניות בעל פה, או חוזר על סיכום של דברים, אך הוא לא קושר את דעתו לעומקה של תורה, הרי שהשגתו בתורה היא באופן של חכמה, באופן של בינה, אבל לא באופן של דעת. דעת, כמו שמחזדים רבותינו, זה כח ההתקשרות שהאדם קושר ומחבר בתוקף את דעתו לדבר, ועל ידי כך נקשר בדבר.

"וידעת היום והשבות אל לבבך". אם יש לאדם רק מדרגה של חכמה ואפילו של בינה, כמעט ולא מושב דבר אל הלב. אבל כאשר מתקיים באדם "וידעת היום", מדרגת דעת, והוא מדבק את עצמו בדברי תורה - זוהי מדרגת תפילין - "מלמד שהראה לו הקדוש ברוך הוא למשה קשר של תפילין" (מנחות לה ע"ב). משום כך לכתחילה צריך האדם להניח את התפילין כל היום כולו [מי שיכול לשמור על גוף נקי], על מנת שיהיה לו כח של התקשרות מתמדת.

לכן בתפילין נאמר דין מעין מה שנאמר בציץ של כהן גדול, איסור של היסח הדעת, מחמת שהוא קושר את דעתו בתמידות לדבר. מי שמדבק את עצמו בתמידות לדבר, אבל מכח דעת ולא רק מכח בינה, הדברים הללו מושבים אל לבו. ובאמת, הרבה מאוד בני אדם רצונם טהור, קדוש, והם עוסקים בדברי תורה, אבל הם מהרהרים בדברי תורה באופן של חכמה ובינה, ולכן לבם נשאר עדיין במדרגת ערלת הלב. אבל

מי שקושר את עומק המחשבה באופן של תקיעות הדעת בעמקה של תורה, בעמקה של אמונה בו יתברך שמו - הרי שהדברים מושבים למעמקי לבבו.

זהו מהלך אחד שנתבאר בדברי רבותינו, כיצד להשיב את הידיעות הנמצאות במוחו, בראשו, אל לבו של האדם.



המהלך השני העולה מדברי רבותינו להשיב את הדברים מהמוח אל הלב הוא: "האמנתי כי אדבר". מכח הדיבור שבפה, האדם משיב את הדברים אל לבו. ידוע עד למאד המעשה ברבי ישראל סלנטר זצ"ל, שבמשך לילה שלם חזר שוב ושוב על מאמר חז"ל (אבות א, ג): 'ודלא יליף קטלא חייב'. מדוע? - "האמנתי כי אדבר", הוא שינן את הדברים בדיבור, עוד פעם ועוד פעם, ועל ידי כך השיבם אל הלב. אלו הם שני הדברים שבכוחם להעתיק ידיעות ודברים מן המח שבראש אל לב האדם.

פרעה, כמו שהתחדד בראשית הדברים, לא רק עיכב את בני ישראל שיישארו במצרים, אלא עומק המעכב של הגלות היה לעכבם מלהגיע למתן תורה, למדרגת "וידעת היום והשבות אל לבבך".

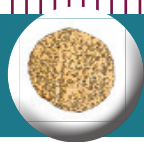
איך הוא עיכב אותם בעומק הדברים? פרעה עיכבם בשני האופנים של ה"וידעת היום", הן באופן של הדעת הנמצאת במקום קשר של תפילין בעורף. מצד כך, ידועים דברי רבותינו ש'פרעה' אותיות הער"ף. אבל הוא עיכבם גם מהצד השני של הפנים, מצד ה'פה' של "האמנתי כי אדבר", שהוא מדבר וחוזר ומדבר ומשיב את הדברים ללבבו. מצד כך, אומרים רבותינו, 'פרעה' אותיות 'פה רע'. אלו הם שני כוחות המעכב של פרעה, שעייכב את בני ישראל בעומקה של גלות על מנת שלא יוכלו להשיב את הדברים אל לבם.

אבל ביתר עומק - כאמור, ישנם שני כוחות באדם להשיב את הידיעה שבמוחו ללב, הן מכח תוקף הדעת הנמצא במקום העורף, במקום קשר של תפילין, והן מכח השינון של הדיבור, בחינת "האמנתי כי אדבר".

אולם יש כח נוסף המחבר את שני החלקים גם יחד. כאשר האדם מדבר דברים באופן של התקשרות, שתוקף הדעת נמצא בדיבורו והוא חוזר על אותם דברים עוד פעם ועוד פעם, לא רק מן השפה ולחוץ או מעט פנים יותר, אלא מכח תוקף הדעת הוא מדבר את אותם דיבורים - הדיבורים הללו בוקעים עד עומק של "תספרו חמישים יום".

כשסופרים אנו ספירת העומר, לקיים מצות "עד ממחרת השבת השביעית תספרו חמישים יום" (ויקרא כג, טז), עומק הספירה הוא לגאול את כח ה"האמנתי כי אדבר" על ידי השינון עוד פעם ועוד פעם! הרי זה לא במקרה שאנחנו סופרים חמישים יום. ודאי שישנו חלק מהספירה שלגביו שונה כל יום מרעהו, אך הרי כבר אמרו חז"ל (ראש השנה ה ע"א): "מצוה למימני יומי ומצוה למימני שבועי", והרי שבמשך השבוע חוזרים על אותו מנין של השבוע. הכח שמתגלה, אפוא, בספירת העומר הוא לחזור עוד פעם ועוד פעם ועוד פעם על הדבר.

יתר על כן, אדם המדבר דברים, אם הוא אומר את הדברים פעם אחת, כמעט ואין להם השפעה על הלב כלל. ערלת הלב נשארת כפי שהיא, ללא שינוי. אם הוא חוזר על הדברים עוד פעם ועוד פעם, ככל שיתמיד לחזור על הדברים, הדברים יושבו מן המח אל הלב, בבחינת "האמנתי כי אדבר". וביותר, אם הוא מדבר את הדברים מתוך תוקף הדעת הפנימי ומוציא את הדברים בפיו - כאן מגיע העומק של דברי תורה החודרים מן המח אל הלב.



רק ש"סכנתו קרובה מהצלתו" כלשון הרמח"ל על מי שהולך על שפת הנהר, אלא כמעט ודאי שייפול. כל יהודי חייב שיהיה לו לב בוער!

אבל האדם על דרך כלל לא נולד עם לב בוער. ישנם יחידי סגולה שמלידתם יש להם פתיחות לב, לבם צמא, "צמאה נפשי לאלקים", אבל רוב בני האדם גדלים כסדר בהאי עלמא, מקטנותם הם מתרגלים לקטנות, אבל גם כשגדלים הלב נשאר עם "ערלת הלב". ואם האדם לא עוצר פעם אחת את חייו, וקולט את עומק הערלה הנמצאת בלבבו, ומחליט לחפש לעצמו דרך איך וכיצד להשיב את ידיעת המח ללב, איך וכיצד לחיות עם לב הבוער אליו ית"ש - יתכן מאד שיעבור את ימי חייו בעולם הזה, "ימי חייו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה", ויצא מן העולם עם מח שזכה לדעת תורה, איש לפי ערכו איש לפי מהללו, אבל בלבבו הוא עם הארץ גמור, ולא רק שהוא עם הארץ גמור אלא "יצר לב האדם רע מנעוריו". כך הוא יצא מחיי העולם הזה!

יתכן שהאדם קיים מצוות ולמד תורה, אולי אף מסר שיעורים, חיבר ספרים והיה מורה הוראה, אך לבו נשאר עם הארץ כפי שהיה ביום היוולדו, ויתר על כן, לבו הושפע והוא ירד אף מהמדרגה שהיה בה ביום היוולדו! אילו צורת החיים - של כלל ישראל בכלל ושל עמלי תורה בפרט - היתה באופן כזה שכסדר הלב בוער, ההשפעות שנמצאים בחוץ היו משפיעות עלינו הרבה פחות, ויתר על כן האדם היה עולה.

בחוץ בוערת אש נוראה! והיא מכלה ומכלה. רק מי שיש בקרבו אש בוערת כנגד, הוא יוכל לעמוד כנגד האש הזו. כל זמן שאדם אינו מסתכל על חייו ומבין כי הוא נמצא במקום של סכנה, אלא מרגיש נייחא מסוימת; נכון, צריכים ללמוד תורה ולקיים מצוות, צריכים לעשות את רצונו ית', אבל הוא מרגיש שהוא חי במקום של מנוחה מסוימת - בו דאי סכנתו גדולה עד למאוד.

על מנת שמהימים הללו, ימי "זמן חרותנו", החג בו יצאנו מצרים, תהיה תועלת לנפשו של האדם, על מנת שנזכה לצאת מגלות פרעה של עורף ופה רע, צריך כל אחד ואחד, לפי ערכו ולפי מהללו, לעיין היטב בעומק דברי רבותינו ולהבין את שני המהלכים שחידדו: כח תקיעות הדעת וכח השינון בפה, ואת שני הכוחות הללו גם יחד, ולייחד לעצמו זמן על מנת לחזור ולשנן את הדברים, כמו שעשה רבי ישראל סלנטר זצ"ל, שחזר על משפט אחד עשרות ומאות פעמים. כך יחדיר את הדברים לעומק הלב.

מי שיקיים את דברי רבותינו באופן הנכון, ישיב את הדברים מן המח אל הלב כסדר, באופן של קביעות, לא באופן של עראי ומקרה, אלא ייחד לעצמו זמנים שיש להם דין של תדיר, בצירוף תפילה אליו ית"ש מעור מק דלבא: "וטהר לבנו לעבדך באמת" - לאט לאט יפתח לבו ואז הוא יגלה חיים חדשים לגמרי כאן בהאי עלמא. "לב טהור ברא לי אלקים ורוח נכון חדש בקרבי" (תהלים נא, יב). כאשר האדם זוכה ולבו נטהר, הוא חש כגר שנתגיר, כקטן שנולד, אלו חיים אחרים לגמרי.

זה עומק הגאולה של היציאה ממצרים. לצאת מחיים שכל עניינם מח לעצמו ולב לעצמו, ולחיות חיים פנימיים, חיים של התקשרות עמוקה של המח והלב, חיים שהמח ספוג בתורה, ספוג באמונה ובהתקשרות של עומק הכרת והרגשת הלב גם יחד. זוהי החרות של יציאת בני ישראל ממצרים.

זכנו הבורא ית"ש, יחד עם כל כנסת ישראל, להיגאל מהשעבוד החיצוני של החומר והלבנים, ולהגאל מהערלת הלב שיהיה 'ידיעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים אין עוד'.

והנה, אצל רוב בני אדם, החכמה שיש להם איננה 'חכמת לב', היא ידיעת המח בלבד. על מנת שהידיעות של קדושת המחשבה יועתקו מראש האדם למקום הלב, יש את שני המהלכים שנתבארו ויש את הצירוף של שניהם גם יחד, שאז האדם בוקע למקום הפנימי ביותר.

כמובן שלמעשה האדם אינו יכול לדבר את כל דיבוריו בדברי תורה, אבל כל מי שמבקש פניו ית"ש, והוא מרגיש את האטימות שבלב, את ערלת הלב, והוא חש בהבדל הגדול שבין מדרגת המח שלו למדרגת הלב, "כי יצר לב האדם רע מנעוריו", הוא מרגיש את הרצונות ואת התשוקות שבלב, את ההרהורים שעולים מלבו כנגד מדרגת ידיעתו בתורה, ומכיר כי מדרגת ידיעתו בתורה גדולה לאין ערוך ממדרגת לבבו - כואב לו הלב על כך! כשהוא מרגיש תחושת קנאה, תאוה או כבוד, כואב לו על הסתירה הגדולה בין ידיעותו את מאמרי חז"ל בעניינים אלו לבין הרגשות הלב שהן הפוכות בדיוק.

כאשר הכאב הזה חוזר ללב האדם - יש לו סיכוי להשתנות! כל זמן שהכאב על הסתירה בין המח ללב אינו חזק ואינו ברור, לא גלוי דיו, אלא האדם מסיח דעתו מכך - הוא לא יתן את חייו על מנת לשנות את הדבר.

אבל כאשר האדם מקדיש מעט התבוננות וישוב הדעת לדבר, שעתו שעת השקט, והוא מרגיש את עומק הסתירה בין המח ללב, אם הוא מבקש אמת - אין לו מנוחה ממצבו והוא מנסה לשנות משהו בנפשו. לא ח"ו שהדבר יגרום לרפיון ונפילה, אלא יגרום לו לשעבד את עצמו לצורה פנימית של חיים.



ההבדל היסודי בין המח ללב הוא, שהמח מקבל ידיעות כסדר, ואילו הלב מקבל את הרשמים ממה שמגיע אליו באופן עקיף, לא באופן ישיר. ובפרט בדור דידן, שכמות ההשפעות שיש על הלב כסדר יום יום שעה שעה רבה עד מאוד, הן ממה שהאדם שומע מזולתו, הן ממה שהוא שמוע כשיוצא לרחובה של עיר, הוא מושפע ומושפע, ואפילו אינו מרגיש כמה גדולה השפעה זו, אבל למעשה הלב לאט לאט משתנה ומשתנה.

אם אדם היה מצייר לעצמו ציור, איך היתה נראית מדרגת הלב שלו לפני עשר שנים ואיך מדרגת הלב שלו כיום, היה רואה שחלה ירידה נוראה. יש ירידת הדורות והאדם מושפע מסביבתו, אלא שמאחר ובדרך כלל ההשפעה מגיעה באופן של דק ועוד דק ועוד דק, הוא לא מרגיש את תוקף ההשפעה בבת אחת. אבל כאשר עובר זמן וזמנים טובא, אם היה לו זכרון ברור איך היה נראה לבו לפני עשר שנים ואיך הוא נראה כיום, היה נבהל מעומק הנפילה שהוא עצמו נפל בעשר שנים! ויפג לבו כי לא האמין להם", אם היה מרגיש את עומק השינוי - לא היה יכול להתקיים!

על מנת להנצל מתוקף ההשפעה שישנה בדור דידן, ולא רק שהאדם לא ירד אלא בעיקר שיעלה - חייב להיות שיהיה לו בירור כסדר של "ידיעת היום והשבות אל לבבך". אם לבו של האדם "בוער"; בוער לתורה, בוער למצוות, בוער ליראת ה' ואהבת ה', בוער בהשתוקקות אליו ית"ש - ככל שהתבערה שבלב גדולה יותר, ההשפעה שנמצאת מסביב הולכת ומופחתת.

בדור דידן מי שאין לו תוקף של השפעה כסדר של תבערה שבלב, לא



המשך מעמוד ה'

וכמו שאומר הנביא בישעיהו (ה, כ) הוי האמרים לרע טוב ולטוב רע שמים חשך לאור ואור לחשך שמים מר למתוק ומתוק למר. מו"ר שליט"א מציע תיקון לשתי החששות. מצד אחד כמה שפחות החשפות לרע "יש לחפש את הדבר העדין ביותר שנמצא בדור זה ביחס שישקיט את נפשם". מצד שני התבוננות, הן כל דבר בבריאה מעורב טוב ורע, ואשר על כן יש לחנכם לא לקבל כל מציאות לפי התפיסה החיצונית, אלא לברר מה החלק החיובי שבדבר, ומה החלק השלילי שבדבר, "שיתרגלו לחפש עולם פנימי ולבדוק כל דבר ממה הוא מורכב". ואזי עצם הבירור יפה כוחו למנוע את התפשטות חלק הרע ללבבות הרכים של בנינו ובנותינו]

## שאלה כוח התפילה בחגים

אנו לומדים בחגים רבים כמו פסח את כוח התפילה במהלך הסדר ולבקש את הצרכים שלנו, איך לנצל את זה כאשר סדר פסח או חגים אחרים נופלים בשבת כאשר אין לבקש בקשות אישיות? האם אנחנו יכולים לבקש את הצרכים שלנו נפשית במוחנו במקום או אנחנו יכולים לבקש את הצרכים שלנו בכל מקרה גם בשבת בגלל הזמן המיוחד של הסדר וחגים אחרים?

## תשובה א. במחשבה בכל אופן מותר אם אינו מצטער.

ב. בקשות קבועות הנאמרות ע"י כולם מותר. ג. בקשות בזמנים המסוגלים וחל בשבת, או שהוא במקום המסוגל ביום ש"ק, אם התפילה מניחה את דעתו ומרויחה את ליבו - יש מתירים.

## שאלה האם לעלות לארץ ישראל

שלום כבוד הרב, כולנו יודעים שאנו לפני ביאת משיח, אם כל המשמעות של זה ומה שעתיד לקרות שם. אני שואל את השאלה למרות שאני גר בארץ ישראל, ושואל בשביל תושבי חוץ לארץ, האם תושבי חוץ לארץ באשר הם צריכים לעלות לארץ ישראל ?

## תשובה בס"ד איתא במסכת כתובות (קי ע"א) הכל מעלין לארץ ישראל. וכתבו שם בתוס' (ד"ה הוא אומר), 'אינו

נוהג בזמן הזה, דאיכא סכנת דרכים. והיה אומר רבנו חיים דעכשיו אינו מצוה לדור בא"י, כי יש כמה מצוות התלויות בארץ וכמה עונשין דאין אנו יכולין ליהזר בהם ולעמוד עליהם'. ולשיטתו משמע שמצד סכנה גשמית, או רוחנית, לכך אין חיוב לגור בא"י עכשיו (ובעיקר הדבר נחלקו רבותינו אי השתא המצוה דאורייתא או דרבנן, עיין רמב"ן ספר המצות, ופאת השלחן ועוד).

והנה חובת האדם לדבק עצמו בקדושה, הן מצד מדרגת נפש, הן מצד מדרגת זמן, והן מצד מדרגת מקום. ולכך מלבד חיוב מצוה לדור בא"י באופן שישנו חיוב, איכא מעלת קדושת א"י לדור בה בכל עת. וזה ברור ופשוט. אולם לימדנו רבנו חיים שכל שאיכא סכנה הן גשמית והן רוחנית, אזי אין מצוה. ודבריו קאי על סכנה רוחנית מפני אי קיום מצוות ועונשין עקב אי קיום כראוי לקדושת א"י. אולם מצינו לחלק מגדולי הדורות שאע"פ כן מסרו נפשם לעלות ולדור בא"י. אולם בדורנו, מלבד הסכנה הנ"ל, ישנה סכנה נוספת. ונבהיר את הדברים בס"ד.

לימדנו רבותינו, שבאחרית הימים קודם בוא משיח בגילוי אם לא נזכה ח"ו, אזי כח הנהגת הכנס"י תמסר ח"ו לסט"א. ובפועל, הערב רב יהיו ראשי המנהיגים. והם הם הערב רב שהעלה משה רבנו ע"ה מארץ מצרים. והם אלו שאמרו "זה האיש משה לא ידענו מה היה לו". והם נעשים כח הנהגה חילופית להנהגת משה. וזו הנהגת כח השלטון בא"י - ראשי הערב רב. ונקראים ערב רב מלשון תערובת, עירוב רב, עירוב גדול, שמערבים הכל אל תוכן.

ולכך, כל הדר בא"י השתא מצוי בסכנה גדולה של התערבות עמהם, לצורך כבוד, ממון, שליטה, וכו' וכו'. וככל שעוברים הזמנים, כך כח העירוב נעשה גדול יותר. וכל מחיצה ומחיצה שהוקמה ע"י חכמי הדור, מתקיים בה "ופרצו חומות מגדלי", ונעשה עירוב עצום ונורא בין כל יושבי א"י. ויתר על כן, במסגרת "השמים הפתוחים" נכנסים לא"י מיליוני אינם יהודים, ובנ"י יוצאים לחו"ל ומתערבים עם אומות העולם, ואח"כ חוזרים לא"י עם כח תערובת זו. ומצד היותם ערב רב כל כוונתם לערב הכל - בכל מכל כל, ולא להשאיר ח"ו דבר שלא נתערב עמהם היל"ת (היו לא תהיה). ובזה חלוק טומאה שבחו"ל שיסודה או"ה, לטומאה שבא"י שיסודה ערב רב.

ע"מ לפרוט את כל חלקי התערובת, נצרך כרכים עבי כרס, והזמן יכלה והם לא יכלו. כי אנו נמצאים בעומק שער נ' דקליפה, שמציאות הרע משני הצדדים פנים ואחור, הנראה כפנים, מכל צד, מכל כיוון, כמעט הכל בגלות הערב רב. אשר על כן, ראוי לכל ישראל לגור בא"י, אולם באופן של הבדלות מוחלטת לגמרי מן הערב רב. באופן פרטי, נצרך בדיקה אצל כל יחיד. כגון מי שרבים תלויים בו, ומזכה ברוחניות. וכן פעמים גידול בנים והעברתם, נצרך בדיקה יסודית. וכן חלק הפרנסה, שנצרך לבדוק מדרגת כל יחיד לפי בטחונו. אנו מצפים ומייחלים לגאולה במהרה, ומעלה גדולה להיות בעת זו בא"י! ■

הצטרפות לרשימת העלון מדי שבוע ע"י אימייל [subscribe@bilvavi.net](mailto:subscribe@bilvavi.net)  
שיעורי "בלבכי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.395.2440  
לעורך ולכל ענייני העלון: [parsha@bilvavi.net](mailto:parsha@bilvavi.net) | לקחת חסות עבור עלון שבועי: [sponsor@bilvavi.net](mailto:sponsor@bilvavi.net)  
רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | מייל: [avi@moshebooks.com](mailto:avi@moshebooks.com)  
ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829